

L'ÚS DE LA XARXA SOCIAL *GOODREADS* COM A INSTRUMENT PER A L'AVALUACIÓ D'ACTIVITATS D'EDUCACIÓ LITERÀRIA EN FORMACIÓ INICIAL DE MESTRES

Elisabet Contreras Barceló
Universitat de Barcelona
econteras@ub.edu

Margarida Prats Ripoll
Universitat de Barcelona
mprats@ub.edu

Resum

L'experiència d'innovació docent que es presenta a continuació es centra en l'ús d'un entorn virtual, la xarxa social *Goodreads*, com a mitjà per a l'avaluació d'una tasca que ha suposat el 15% de la nota final de l'assignatura. Aquesta xarxa social ha esdevingut l'instrument vertebrador del curs i ha permès introduir l'ús de l'*smartphone* com a eina de treball en la dinàmica del curs. La tasca ha consistit en penjar-hi ressenyes de lectures obligatòries i optatives, recomanar llibres, fer propostes culturals i compartir fotografies fetes amb el mòbil, inspirades en poemes. Amb aquesta experiència docent s'han introduït les noves tecnologies, d'ús quotidià pels alumnes, en l'avaluació.

Text de la comunicació

Objectius

- Fer ús de les noves tecnologies en l'avaluació.
- Utilitzar un entorn virtual, com és una xarxa social, en l'aprenentatge i l'avaluació de l'alumnat.
- Propiciar l'aprenentatge entre iguals.
- Crear un espai de participació i socialització.
- Introduir la utilització de l'*smartphone* en la dinàmica del curs.

Desenvolupament

La present experiència d'innovació docent s'ha dut a terme en un grup de 48 alumnes de l'assignatura Didàctica de la Literatura Infantil i Juvenil, de tercer curs del grau d'Educació Primària, a la Facultat d'Educació de la Universitat de Barcelona, durant el primer semestre del curs 2014-2015. L'actuació s'emmarca en dues línies d'innovació, l'aprenentatge en entorns virtuals i l'avaluació formativa, del grup d'innovació docent consolidat GIDC-DLL del Departament de Didàctica de la Llengua i la Literatura de la Universitat de Barcelona.

En un moment de consolidació del canvi de paradigma en l'ensenyament / aprenentatge de la literatura, com el que estem vivint, és oportú repensar també les pràctiques docents que es desenvolupen a l'aula, en especial l'avaluació, i relacionar-les amb els mitjans tecnològics que condicionen el nostre dia a dia, per facilitar la creació d'un vincle entre el fet quotidià de l'alumne, la literatura i l'avaluació d'aquesta matèria.

Els joves que s'asseuen a les aules, ja han crescut en una societat *hipercomunicada*, que demana respostes immediates basades en l'emotivitat (m'agrada / no m'agrada), que potencia la *sensacionalitat* i la *dinamicitat*, és a dir, la necessitat d'estímul nous constants (FERRÉS 1999, JOVER 2007). Tots aquests elements dibuixen un nou model de societat que viu sempre comunicada i que el seu dia a dia està fortament condicionat per les noves

tecnologies que els permeten o obliguen a viure connectats. Més enllà dels trets positius i trets negatius que es vulguin discutir, aquesta nova societat que viu en xarxa té un gran potencial i el docent ha d'entomar-ho com un repte. Tanmateix no es pot perdre de vista que “el maneig de les noves tecnologies mai no és un fi en si mateix, sinó un instrument per eixamplar les nostres possibilitats de coneixement i de socialització.” (JOVER 2007: 85).

Emparant-nos en aquest marc de referència vam dissenyar la programació del curs amb un objectiu que articulava la resta: introduir les TIC a l'avaluació d'una tasca de foment de la lectura, a través d'un instrument que fos proper al fet quotidià de l'alumnat, com pot ser una xarxa social com *Goodreads*. A la xarxa social *Goodreads* s'hi pot accedir a través del seu web (www.goodreads.com), i a través de la seva aplicació per a dispositius mòbils (*smartphones*). *Goodreads* és una xarxa social americana, creada al 2006. El seu objectiu, bàsicament, és que l'usuari que es registri creï un perfil a partir de totes aquelles lectures que recordi i que vagi realitzant i que en doni una puntuació del 0 al 5. A més a més, la xarxa permet moltes altres funcionalitats: els usuaris poden fer peticions d'amistats a altres usuaris, crear grups a partir de centres d'interès, marcar-se objectius de lectura, votar els millors llibres de l'any, publicar i llegir crítiques literàries d'altres usuaris, etc.

Per poder tenir un major control i privacitat de tot allò que podia donar de si la tasca i la seva corresponent avaluació, vam crear un grup secret per tenir un espai virtual totalment privat, d'ús exclusiu pels alumnes i la professora.

En un principi es van oferir 10 lectures (5 assajos 5 obres de literatura infantil i juvenil), de les quals se n'havien de realitzar com a mínim 2, fer-ne una ressenya per a cadascuna i compartir-la amb la resta al grup de *Goodreads*, per assolir un aprovat en aquesta tasca que representava el 15% de l'avaluació de l'assignatura. Si aspiraven a treure més nota havien de llegir més llibres, compartir-ne les ressenyes i participar en temes de debat diversos, impulsats per altres companys o pel professorat. Aquests temes de debat podien ser: compartir experiències culturals o recomanar llibres fora de temari, de manera que s'animaven a llegir entre ells, és a dir, que es fomentava el plaer per la lectura entre iguals.

Més endavant, un cop teníem en funcionament el grup i tothom estava registrat, es va introduir una nova activitat. Sota el títol “Poemes per fotografiar”, vam introduir el gènere de la poesia. Cada setmana la professora penjava en el grup de *Goodreads* un poema de diferent autor i època, i els alumnes que volguessin podien fer una fotografia amb el mòbil inspirada en alguns dels versos i compartir-la amb la resta, que podia valorar-la amb un “m'agrada”. Llavors, un dia a la setmana, els autors explicaven el significat de la seva foto. Gràcies a aquesta activitat, vam poder constatar com un mateix poema podia donar peu a múltiples fotos, depenent de si havien fet una lectura més o menys literal, i vam acostar un gènere difícil pels alumnes com és la poesia, gràcies a l'ús d'una eina tan quotidiana com és el mòbil i la seva càmera. Evidentment, el fet de compartir les fotografies inspirades en el poema contribuïa com un element més de participació en l'avaluació de la tasca.

Amb la incorporació d'aquesta nova activitat, l'avaluació de la tasca, que tenia com a objectiu principal el foment del plaer per la lectura i que els estudiants llegissin, va quedar de la següent manera:

La lectura de dues obres amb les seves corresponents ressenyes (correctes) atorgava una qualificació de 5; tres obres, un 6; quatre obres, un 7; cinc obres, un 8; sis obres, un 9; set obres o més, un 10. Llavors a partir de la participació en converses, propostes i comentaris es podia sumar un punt extra; igualment, si els alumnes participaven en l'activitat “Poemes per fotografiar”, podien sumar un altre punt extra.

D'aquesta manera, es va introduir la xarxa social *Goodreads* a principi de curs i se'n va mantenir l'activitat fins l'últim dia del semestre. Al final es van avaluar totes les intervencions a la xarxa de cada alumne, fins i tot d'aquells que per diferents motius s'havien acollit a

l'avaluació única, i es va poder valorar el grau de millora en l'aprenentatge, de participació i compromís dels alumnes en una tasca que permet observar l'evolució de l'aprenentatge de l'alumnat.

Conclusions

Al final del semestre es va facilitar una enquesta anònima per valorar l'ús de *Goodreads* com a instrument en l'ensenyament / aprenentatge de la literatura i la seva avaluació i se'n van obtenir uns resultats molt interessants: un 91,6% dels alumnes no coneixia la xarxa; un 66% va descarregar-se'n l'aplicació al mòbil i hi entraven setmanalment. Un 91,5% dels alumnes van conèixer nous autors i llibres gràcies a recomanacions de companys; en un 58,3% els hi ha canviat la visió de la literatura cap a millor i un 75% afirmen que han vist incrementades les ganes de llegir. El 100% de l'alumnat coincideix en el fet que l'ús quotidià d'aquesta xarxa ha contribuït a cohesionar el grup-classe. Pel que fa a la proposta "Poemes per fotografiar", el 91% dels estudiants afirmen que gràcies a aquesta activitat, ara la poesia els és un gènere més proper. Finalment, puntuen amb un 3,41 sobre 5 l'ús de la xarxa com a instrument per a l'avaluació.

Un cop avaluades totes les aportacions dels alumnes a la xarxa, la nota mitjana de l'avaluació va ser de 6,75 (la nota mitjana de les altres tasques van ser: 7,75 del treball en grup, que representava el 30% de la nota final; 6,9 de l'examen final, que suposava el 55% del total de l'avaluació).

El 14,5% dels estudiants va fer exclusivament el mínim necessari per aprovar, però un 85,4% va contribuir més enllà de les dues lectures imprescindibles, ja fos participant en "Poemes per fotografiar" (el 60,4% dels estudiants van compartir fotografies), o aportant comentaris, propostes i recomanacions (el 66,6% dels alumnes ho va fer). El 35,4% de l'alumnat va llegir més de les dues obres necessàries i d'aquest, el 23,5% va llegir pràcticament totes les lectures proposades.

Aquest fet posa de manifest que els estudiants participen molt en tots aquells aspectes propis de la societat *hipercomunicada*, és a dir, en tot allò que permet respostes o aportacions immediates, basades en el sensacionalisme (m'agrada / no m'agrada), la intuïció, la contemplació, etc. En canvi, són més reticents a l'hora de posar-se a llegir, doncs l'estaticisme, la lentitud, el silenci i la reflexió els hi suposen un sobreesforç.

En general, l'experiència docent ha estat molt positiva, ja que hem aconseguit dur a terme amb èxit part de l'avaluació d'una assignatura de literatura en un entorn virtual. Hem introduït l'*smartphone* i s'ha aconseguit fomentar el plaer per la lectura, la creativitat i crear un vincle entre l'alumne i la literatura.

Per acabar la reflexió sobre l'ús de *Goodreads* com a instrument d'avaluació, cal destacar que tot el treball és virtual i consultable des de qualsevol dispositiu; et permet fer un seguiment exhaustiu gràcies a les notificacions i es poden consultar totes les aportacions de cada membre, ordenades cronològicament, amb la qual cosa et permet tenir una visió més acurada de l'evolució de cada alumne. Així mateix, el caràcter virtual de la tasca representa una mesura ambientalment sostenible per l'estalvi de paper que suposa.

Bibliografia

COLOMER, T.

____ (1998). *La formació del lector literari*. Barcelona: Barcanova.

____ (2008). *Lectures adolescents*. Barcelona: Graó.

DÍAZ-PLAJA, A.

_____ (2002). Les reescriptures a la literatura infantil i juvenil dels últims anys. Dins T. Colomer (ed.). *Un segle de literatura infantil i juvenil catalana*. Barcelona: ICE de la UAB.

_____ (2013). Les edats lectores, abans i ara. *Revista Faristol*, 77, 8-10.

FERRÉS, J. (1999). *Educar en una cultura de l'espectacle*. *Revista Temps d'Educació*, 21, 285-296. Recuperat el maig de 2015 des de: <http://www.raco.cat/index.php/TempsEducacio/article/view/126012/246499>

GALVÁN, D. (2004). Elementos para un plan de educación literaria. *Revista de literatura*, LXVI, 132, 537-554.

LLUCH, G. (2014). Jóvenes y adolescentes hablan de lectura en la red. *Revista Ocnos*.11, 7-20.

JOVER, G. (2007), *Un món per llegir*. Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat.

MENDOZA Fillola, A.

_____ (2001). *El intertexto lector. El espacio de encuentro de las aportaciones del texto con las del lector*. Cuenca: Universidad de Castilla-La Mancha.

_____ (2002). Las funciones del profesor de literatura. Bases para la innovación. Dins *Aspectos didácticos de la Lengua y la Literatura*, 12. Zaragoza: Publicaciones ICE Universidad de Zaragoza, 109-140.

PENNAC, D. (1993). *Como una novela*. Barcelona: Anagrama.

TORRE, A. de la (2013) Desenrotllament de les competències amb la creació de relats digitals. *Revista Quaderns de Filologia, Estudis literaris*, vol. XVIII, 223-242.

Qüestions i/o consideracions per al debat

En quina mesura l'ús de les TIC contribueix a motivar els estudiants per participar de manera activa en les activitats d'aprenentatge i avaluació.

L'ús de la xarxa social promou la participació de l'alumnat i fomenta les ganes de llegir, però en molts casos, no es materialitza en la realització d'una lectura.

Caldria mantenir aquest estudi durant uns cursos més per veure si la tendència es manté i comparar-ho amb cursos convencionals de literatura, per veure quin percentatge d'alumnes llegeixen lectures no obligatòria.

En properes ocasions, es podria contemplar la possibilitat que la tasca compti un percentatge més elevat dins l'avaluació de l'assignatura.

Seria interessant conèixer el perfil literari dels estudiants per tal que l'eina s'adeqüi al tipus de lector i permeti millorar la seva actitud envers la literatura.